

Eesti inimõiguste aruanne 2012

Sissejuhatus

Eesti inimõiguste aruande 2012 on koostanud Inimõiguste Instituut. Aruande eesmärk on anda objektiivne ülevaade Eesti inimõigusi puudutavatest probleemidest ja küsimustest. Et inimesed oskaksid oma õiguste eest seista, peavad nad teadma oma õigusi – see on esmatähtis. Nii ongi aruande keskne küsimus see, kui hästi Eesti inimesed teavad, mis on inimõigused. Samuti annab aruanne ülevaate, millised inimõigused on hästi kaitstud, milliste kaitsmisega on probleeme. Nendele, aga ka mitmele detailsemale küsimusele vastuse saamiseks on kasutatud kvantitatiivset uuringut ning süvaintervjuusid ekspertidega. Uuringu ja ekspertidega tehtud intervjuude kõrvutamise võimaldab saada ülevaate, millised on inimeste subjektiivsed tunded inimõiguste olukorrast ja millised on objektiivsed probleemid. Samuti on esitatud koondülevaade rahvusvaheliste organisatsioonide hinnangust inimõiguste olukorrale Eestis. Need kolm komponenti peaksid andma tervikliku, aga kindlasti mitte ammendava pildi inimõiguste olukorrast Eestis. Inimõiguste valdkond on äärmiselt mitmekesine, mitmekihiline ja detailirohke. On hulk teemasid, mille käsitlemine selle aruande raames ei olnud jõukohane või jäi ebapiisavate andmete tõttu kõrvale. Inimõiguste valdkonnas on hulgaliselt üksikjuhtumeid, mida kõiki tuleks põhjalikult uurida, kuid milleks üldistava aruande raames ei olnud võimalusi.

Inimõiguste Instituut on koostanud aruandeid inimõiguste olukorra kohta ka varem. 1999. aastal esitas Inimõiguste Instituut ülevaate inimõiguste olukorra kohta Eestis. Algselt iga-aastasena kavandatud ülevaade jäi aga ressursipuudusel igal aastal tegemata. 2005. aastal tegi Inimõiguste Instituut teise ülevaate.

See aruanne on jagatud kolme ossa. Esimese osa moodustab avaliku arvamuse uuring inimõigustest Eestis. Uuringu eesmärk oli:

- välja selgitada, mida termini „inimõigused“ all mõistetakse
- anda hinnang inimõiguste austamisele Eestis
- selgitada valdkonnad, milles nähakse probleeme inimõigustest kinnipidamisega
- tuvastada infoallikad ja soovitud infokanalid edaspidiseks

Uuringu üks keskne eesmärk oli saada ülevaade, kui palju leiab Eestis aset tegelikke inimõiguste rikkumisi, kui võrd esineb aga muid probleeme, mis ei ole inimõiguste rikkumised, kuid milleks inimesed neid mitmesugustel põhjustel peavad.

Aruande teine osa on ekspertide uuring, mis koosneb eri valdkondade ekspertidega tehtud süvaintervjuudest ja neil põhinevatest järeldustest. Ekspertide uuringu eesmärk oli

- välja selgitada ekspertide hinnang inimõiguste olukorrale Eestis
- saada ülevaade sellest, mida teevad MTÜ-d, valitsusasutused, kõrgkoolid ja meedia inimõiguste tagamisel/kajastamisel
- kaardistada areng inimõiguste valdkonnas viimastel aastatel ning tulevikuplaanid teemaga tegelemisel

- välja selgitada ootused seadusandluse täiendamisele
- saada kommentaare ning selgitusi elanikkonna uuringu tulemustele

Aruande kolmas osa on koondülevaade rahvusvaheliste organisatsioonide hinnangutest inimõiguste olukorra kohta Eestis, mis kajastuvad peamiselt Eestit puudutavates raportites. Uuringute ja koondülevaate võrdlemine annab hea materjali kõrvutada Eesti avalikus arvamuses kajastuvaid seisukohti, Eesti riigi esindajate, kolmanda sektori ja teadlaste ning rahvusvaheliste ekspertide probleemiasetusi.

Aastaaruandele on kavandatud ka neljas osa – ettepanekud ja soovitused selle kohta, mida Eestis oleks vaja teha, et inimõiguste kaitset paremini tagada. Ettepanekud ja soovitused peaksid aga kooruma välja avalikust debatist, mille lähtekohaks võikski Eesti inimõiguste aruanne kujuneda. Seega võiks neljanda osa koostamine ja esitlus jääda järgmisse aastasse.

Esimese osa allikmaterjal on omnibuss-uuringu tulemusena saadud küsitluste tulemused. Teise osa allikaks on süvaintervjuud. Kolmanda osa koostamisel on läbi töötatud Eestit puudutavad rahvusvahelised õigusaktid jm dokumendid, mille loetelu on esitatud kolmanda osa järel.

Inimõiguste Instituut plaanib Eesti inimõiguste aruannet koostada regulaarselt. Ilmselt ei ole vajadust teha seda igal aastal, sobiv oleks 3–5-aastane tsükel. See võimaldaks inimõiguste olukorda ja muudatusi analüüsida pidevalt. Ühtlasi looks see kõrvutamise võimaluse eesmärgiga kavandada edaspidiseid samme inimõiguste tagamisel Eestis.

Eesti Inimõiguste aruanne koosneb järgmistest osadest:

- Sissejuhatus
- Elanikkonna uuring
- Ekspertide uuring
- Rahvusvaheliste organisatsioonide hinnangud inimõiguste olukorrale Eestis
- Kokkuvõtte uuringust
- Lisatabelid maakonniti